

همیشه‌ای

گزارش

ناصر احدی

روزنامه‌نگار

۴۳ سال پس از فیلم گنگستری - حماسی «مرد ایرلندی» (۲۰۱۹)، مار تین اسکورسیزی با «قاتلان ماه کامل» به سینما برگشته تا دوباره زاوی داستانی از رابطه خشونت و قدرت باشد. خشونت و قدرت در فیلم‌های اسکورسیزی رابطه تنگاتنگی دارند؛ کسانی که توانایی استفاده از خشونت علیه دیگران را دارند، چه بیل قصاب در «دارودسته نیویورکی»، چه پلیس فاسد در «مردگان» و چه گنگسترهای «رقای خوب»، «گازینو» و «مسرد ایرلندی»، می‌توانند سیطره مخوفی بر زندگی دیگران داشته باشند، اما چیزی که نباید فراموش کنند این است که این سیطره همیشگی نیست و بالاخره از سر پر قدرت سُر می‌خورند و به زیر می‌افتند. حتی اگر قانون نتواند حق‌شان را کف دست‌شان بگذارد، دست آخر، زندگی همان بلای را سر قدرتمندان فاسد می‌آورد که در «مرد ایرلندی» دیدیم؛ فر توت، زبون، بازنده، در تقاضای بخشش و طرد شده. «قاتلان ماه کامل» نیز داستان کشتار سرخپوستان قبیله اوسیج در اوکلاهما در سال ۱۹۲۰ پس از کشف نفت در زمین‌های قبیله است. ارنست اکهارت (با بازی لئوناردو دی کاپریو) گنگستری است که به همراه عمویش، ویلیام کینگ هیل (با بازی رابرت دنیرو) که فردی متنفذ و سردسته گنگسترهای منطقه است، در این کشتار دست دارد. فیلم در جشنواره کن امسال به نمایش درآمد و در پایان نمایشش تسویقی ۹ دقیقه‌ای دریافت کرد و یکی از امیدهای جوایز اسکار امسال محسوب می‌شود. اسکورسیزی در ۸۰ سالگی همچنان سینه‌فیلی واقعی است؛ عاشق سینما، عاشق تاریخ سینما، عاشق روایت تاریخ با سینما، عاشق فیلمسازی و روایت پردازی.

«قاتلان ماه کامل» ساخته مار تین اسکورسیزی

به کشتار سرخپوستان در سال ۱۹۲۰ می‌پردازد

تا آخرین نفس با سینما

بدون بازنشستگی

اسکورسیزی قصد دارد فیلم بعدی‌اش را هم براساس کتابی از دیوید گرن که «قاتلان ماه کامل» را از کتاب او با همین نام اقتباس کرده، بسازد. برای فیلمسازی در سن وسال او این حجم کار بیش از حد زیاد به نظر می‌رسد. اسکورسیزی گفته است که معلوم نیست چه در انتظارش است و تا وقتی می‌تواند کار کند، کار می‌کند. او حتی گفته به گوئنثین تارانتینو که دست به قلم است و می‌تواند بنویسد، غیبه می‌خورد؛ چون خودش چنین توانایی‌ای ندارد و باید داستان‌های دیگران را به فیلم درآورد. اسکورسیزی فعلاً تا آخرین نفس قصد دارد با سینما بماند.

کشتار سرخپوستان جنایت علیه بشریت بود

مار تین اسکورسیزی بر اساس توافقی جمعی بزرگ‌ترین کارگردان زنده دنیاست که به قول منتقدی شاید شاهکار بی‌همتایی نساخته باشد، ولی تعداد فیلم‌های خوب کارنامه‌اش از اغلب هم‌نسلانش بیشتر است؛ کارگردانی که توانسته در طول بیش از ۵۰ ساله همچنان در سطح اول فیلمسازی خود را حفظ کند. از «خیابان‌های پایین شهر» تا «قاتلان ماه کامل» اسکورسیزی

مسیری پرفراز و نشیب ولی پرافتخار را پیموده است. این بخشی از صحبت‌های اسکورسیزی درباره فیلم تازه‌اش است.

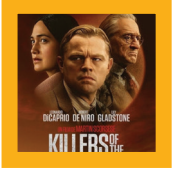
■ من در محله‌ای بزرگ شدم که پر از خلاف خیابانسی و جنایت‌های سازماندهی شده بود. پر از آدم‌هایی بود که کارهای بد انجام می‌دادند. حالا در این فیلم هم می‌توان از کسی که از یک مغازه دزدی می‌کند، شروع کرد تا رسید به جایی که عده‌ای بخواهند ملتی را، مردمی بومی را کاملاً از بین ببرند. این کار جنایت علیه بشریت بود.

Martin Scorsese

بیش از نیم قرن تداوم

اسکورسیزی نخستین فیلمش، «چه کسی در اتاقم را می‌زند؟» را سال ۱۹۶۷ ساخت. از آن تاریخ تا امروز ۵۶ سال است که او در سطح اول سینمای جهان حضور دارد؛ نسبتاً بی‌افتوخیز و ثابت‌قدم، تقریباً هیچ‌یک از هم‌دوره‌های هایش، کسانی مثل جورج لوکاس، فرانسیس فورد کاپولا و برایان دی پالما، تداوم او را در سینما نداشته‌اند؛ البته جز استیون اسپیلبرگ، اسکورسیزی در هر دهه‌ای چند فیلم ساخته که بعضی از آنها فیلم بزرگی هستند. هر چند برخی منتقدان معتقدند او هرگز فیلمی نساخته که به‌معنای واقعی کلمه شاهکار باشد. بحث سر این دیدگاه مطلب را به درازا می‌کشاند، ولی حداقل می‌شود روی این نکته توافق داشت که اسکورسیزی فیلمساز بزرگی است.

از میان نقدها

مثل همه فیلم‌های وسترن

پیتر بردشاو: «قاتلان ماه کامل» داستانی هولناک از قتل‌های زنجیره‌ای شبه نسل‌کشی است که در آن پاکسازی گسترده بومیان آمریکای سرزمین‌شمال شیبه‌سازی می‌شود. در پیش‌زمینه درام، او از دوام شعله‌ور از عشقی مسموم و پسر از دروغ‌را جای داده است. / گاردین

میراث خونین

جان ناگانت: انری به یادماندنی؛ داستانی در سازه میراث خونین استعمارگری در آمریکا با روایتی که همزمان گسترده و صمیمانه است؛ فیلمی استثنایی از کارگردانی استثنایی‌او.

کامل‌دست‌نیافتی

رابی کالین: اگر فیلمنامه را بخوانید خواهید دید شخصیتی که لئوناردو دی کاپریو در مقابل دوربین به نمایش گذاشته کاملاً دست‌نیافتی است و او زحمت زیادی برای خلق آن کشیده است. شخصیت اصلی فیلم را نه می‌توانیم قهرمان بنامیم و نه یک یاقی؛ او مزدوری است که بدون فکر مجموعه کارهایی را پشت سر می‌گذارد که جز خشم و بی‌زاری و نفرت چیزی به دنبال ندارد. به نظر من دی کاپریو به‌خوبی از پس این نقش برآمده و بی‌شک یکی از بهترین‌هایش را در «قاتلان اسکورسیزی» به نمایش گذاشته است. / روزنامه تلگرام

یک تراژدی آمریکایی

دیوید رونس: مدت زمان ۳ ساعت و نیمه «قاتلان ماه کامل» کاملاً قابل توجیه است. اسکورسیزی تراژدی فرآیندهای «چه می‌ندس» از شخصیت جذاب این فرد می‌گوید و اینکه وقتی نقش را پذیرفته دربارش تحقیق کرده است. نادری اضافه می‌کند: «کتابی درباره «هاژور اسماعیل خان» یافتیم و وقتی آن را خواندم به شخصیت جذاب او بی‌بردم و اینکه این شخصیت آذری‌زبان، کاراکتری دارد که زندگی‌اش به‌تنبهایی می‌تواند یک فیلم سینمایی شود؛ فردی که به‌طور کامل به کتلن پسیان وفادار است و بعد از کشته شدن پسیان حتی به خونخواهی او برمی‌خیزد. این شخصیت در دهه ۷۰ فوت می‌کند و حتی در سن پیری هم دست از طرقداری پسیان بر نمی‌دارد. این شخصیت معتقد بود که اگر پسیان زنده می‌ماند با نبوغی که داشت یک ایران‌نویس را رقم می‌زد. بسیار حس خوبی به این نقش دارم و نقش هر لحظه با من است؛ حتی وقتی روی صحنه نیستم.»

زمان طولانی

پیتر دیروچ: مشکل اینجاست که در طول ۲۰۶ دقیقه، بسا فیلمی حماسی رو به‌رو نیستیم و این فیلم بیشتر شبیه یک مینی‌سریال است. البته این هیچ ایرادی ندارد به جز اینکه دیدن آن در سینما مناسب‌نیست.

اینجاست که باید کسی به مارتی بگوید که باید از مدت زمان فیلم بکاهد؛ البته آنها باید قبل از شروع این کار رami کردند؛ چون وقتی تصویربرداری کارهای اسکورسیزی شروع می‌شود، دیگر نمی‌توان خلاصه‌شان کرد. / اورایتی

تئاتر

تاریخ، جذاب‌ترین قصه برای تماشاگر امروز تئاتر است

گفت‌وگو با اتابک نادری، یکی از بازیگران نمایش «کنل»

اتابک نادری، بیشتر از آنکه بازیگر سینما و تلویزیون باشد، بازیگر تئاتر است. نادری می‌گوید هر بازیگر تئاتر حداقل باید در ۲ نمایش در سال حضور داشته باشد؛ چرا که بازیگری تئاتر یک انرژی مضاعف هم به‌خود بازیگر و هم تماشاگرش می‌بخشد. این بازیگر به‌تازگی در نمایش «کنل» به کارگردانی امین بشیری بازی می‌کند. نادری در نقش «اسماعیل بهادر» معروف به مازور اسماعیل خان روی صحنه می‌رود؛ شخصیتی که از هم‌راهان سر سخت کتلن پسیان بوده و بعد از قتل وی به خونخواهی او برخاسته است. این شخصیت تا دهه ۷۰ زنده بود و در این دهه در گذشته است.

نادری در گفت‌وگو با همشهری از اجرای نمایش‌نامه‌های تاریخی می‌گوید و اینکه نمایش‌های تاریخی برای تماشاگر جذابیت دارد. وی در پاسخ به این سؤال که «در نمایش «کنل» با اینکه در دهه ۳۰ می‌گذرد، دیالوگ‌ها و قصه به گونه‌ای است که تماشاگر امروز تئاتر در آن مابه‌ازا پیدا و با آن همذات‌پنداری می‌کند، این موضوع از کجا نشأت گرفته؟» توضیح می‌دهد: «همیشه گفته می‌شود که در تاریخ اتفاقاتی می‌افتد که در زمان دیگری آن اتفاقات تکرار می‌شود و تاریخ همیشه به شکل‌های مختلف تکرار شده است. قصه «کنل» در دهه ۳۰ اتفاق افتاده، اما با نگاهی به تاریخ ایران می‌بینیم که چقدر اتفاقات تاریخی را در این دهه‌ها داشته‌ایم و سیاست، اقتصاد و مسائل اجتماعی به شکل‌های مختلف به فراخور زمان تکرار می‌شوند؛ به همین دلیل است که مخاطب امروز در قصه‌های تاریخی مصادیق امروزی را می‌بیند و این خودش یکی از جذابیت‌های قصه‌های تاریخی است.» بازیگر فیلم سینمایی «های پساور» در ادامه با بیسان این مطلب که قصه‌های تاریخی بستر خوبی برای زایش نمایش‌نامه هستند، از متن «کنل» می‌گوید: «این متن به قلم محمد نقابی است. او متن خوبی نوشته و روال خاص و جذابی دارد، اما وقتی قصه‌های تاریخی که بر اساس واقعیات نوشته شده را می‌بینیم باید به این نکته آگاه باشیم که در این نوع قصه‌ها ساختار دراماتیک را نمی‌توان تعریف کرد. با این حال وقتی یک شخصیت تاریخی را معرفی می‌کنیم به‌طور حتم قصه‌اش شیرین است و «کنل» می‌تواند معرف یک قهرمان ایرانی که حس وطن‌دوستی فراوانی دارد، برای نسل جدید باشد؛ نسلی که قهرمانان تاریخ ایران را خیلی کم می‌شناسند.»

وی که در سال‌های اخیر در مدیوم‌های مختلف به‌عنوان بازیگر حضور داشته، حضور در صحنه تئاتر را متفاوت از سینما و تلویزیون می‌داند و یادآور می‌شود: «در تئاتر بازیگر به‌گونه‌ای باتریش شارژ می‌شود. صحنه به بازیگر تئاتر انرژی می‌دهد که بازیگر این انرژی را با بازی خودش به تماشاگر منتقل می‌کند. من به‌شخصه در تئاتر راحت هستم، وقتی وارد صحنه می‌شوی انگار همه چیز صحنه برای خودت است و می‌توانی خودت را به چالش بکشی. تئاتر تلگرمی است به بازیگری که روی صحنه حضور دارد.»

نادری در نمایش «کنل» در نقش «هاژور اسماعیل خان» بازی می‌کند. بازیگر سریال «چه می‌ندس» از شخصیت جذاب این فرد می‌گوید و اینکه وقتی نقش را پذیرفته دربارش تحقیق کرده است. نادری اضافه می‌کند: «کتابی درباره «هاژور اسماعیل خان» یافتیم و وقتی آن را خواندم به شخصیت جذاب او بی‌بردم و اینکه این شخصیت آذری‌زبان، کاراکتری دارد که زندگی‌اش به‌تنبهایی می‌تواند یک فیلم سینمایی شود؛ فردی که به‌طور کامل به کتلن پسیان وفادار است و بعد از کشته شدن پسیان حتی به خونخواهی او برمی‌خیزد. این شخصیت در دهه ۷۰ فوت می‌کند و حتی در سن پیری هم دست از طرقداری پسیان بر نمی‌دارد. این شخصیت معتقد بود که اگر پسیان زنده می‌ماند با نبوغی که داشت یک ایران‌نویس را رقم می‌زد. بسیار حس خوبی به این نقش دارم و نقش هر لحظه با من است؛ حتی وقتی روی صحنه نیستم.»

